

SAKSFRAMLEGG

Til:
Universitetsstyret

Møtedato:
25.10.2018

Sak:

Oppretting av fellesgraden *Joint Nordic Master Programme in Environmental Law* i samarbeid med Uppsala Universitet og University of Eastern Finland

Innstilling til vedtak:

1. Universitetsstyret godkjenner oppretting av *Joint Nordic Master Programme in Environmental Law* med oppstart høsten 2019. Programmet er engelskspråklig og skal tilbys som en toårig fellesgrad i samarbeid med Uppsala Universitet og University of Eastern Finland. Det årlige opptaket er begrenset til 25 studenter.
2. Finansiering av utvikling og drift av programmet gjøres gjennom bevilgning fra Nordisk ministerråd. Eventuelle øvrige kostnader som UiT er ansvarlig for, dekkes innenfor Det juridiske fakultets eksisterende budsjettramme.
3. Rektor, eller den rektor bemyndiger, gis fullmakt til å signere samarbeidsavtalen med Uppsala Universitet og University of Eastern Finland på vegne av UiT.
4. Det juridiske fakultet bes om å følge opp universitetsdirektørens merknader, og om å rapportere til universitetsdirektøren innen 1.10.2021 om status for oppfølging av fellesgradsprogrammet etter fullføring av første programperiode.

Bakgrunn

I denne sak legger universitetsdirektøren frem forslag om opprettelse av *Joint Nordic Master Programme in Environmental Law*, et toårig engelskspråklig masterprogram i miljørett, tilbudt som fellesgrad i samarbeid med Uppsala Universitet og University of Eastern Finland. Masterprogrammet er dimensjonert for inntil 25 studenter.

Leder for K.G Jebsen-senter for havrett¹, professor Tore Henriksen, har i samarbeid med professor i Miljørett ved Det juridiske fakultet ved *Uppsala Universitet*, Gabriel Michanek, og Senior Lecturer of International Environmental Law ved Law School ved *University of Eastern Finland*, Seita Romppanen, fått innvilget midler fra Nordisk ministerråd for å tilby programmet i henhold til spesifikke krav for en Nordisk master. Ministerrådet tildeler maksimalt 1,5 DKK avhengig av studenttall, og midlene tildeles som årlige bidrag under gitte forutsetninger om oppnådde resultater.²

¹ Mer om K.G Jebsen-senter for havrett, se:

https://en.uit.no/forskning/forskningsgrupper/sub?p_document_id=355759&sub_id=356812

² http://nordicmaster.org/files/114/Programme_Guide_2017.pdf

Styret ved Det juridiske fakultet vedtok den 8. mai 2018 studieplanen og en anbefaling om at masterprogrammet skulle søkes opprettet med oppstart høsten 2019. Søknaden bygger på et langvarig samarbeid mellom fagpersoner som er internasjonalt ledende på sine felt, og der alle emnene i programmet skal gis av forskningsmiljøer med ekspertkompetanse innen de aktuelle fagområdene.

Masterprogrammet har som formål å utvikle og fremme avansert kunnskap om miljørettslig metode og å gi innsikt i hvordan avgjørende miljørettslige problemstillinger håndteres internasjonalt, innenfor EU og i de nordiske landene. Studieprogrammet har en sterk internasjonal dimensjon og omhandler både internasjonal rett, EU-rett, samt nordisk- og nasjonal rett sett i sammenheng. Programmet skal tiltrekke og forberede studenter for videre ph.d.-studier, og fremme forskning innenfor miljørett ved både nordiske og andre universiteter. Studiet skal også bidra til å møte et økende behov for miljørettslig ekspertise utenfor academia, særlig innen feltet fornybar energi. Gjesteforelesere fra avtagerfeltet skal benyttes, i tillegg til at programmet omfatter studiebesøk i bedrifter, rettsinstanser, domstoler og andre organisasjoner hvor miljørett anvendes. En langvarig og tett kopling mellom academia og praksisfeltet skal utnyttes for å bistå masterkandidatenes overgang til arbeidsmarkedet.

Hver av institusjonene er ansvarlig for ett semester (30 studiepoeng) av programmet, samt 1/3 av ressursene tilknyttet masteroppgaven. Programmets læringsutbyttebeskrivelse er utformet i tråd med det svenske kvalifikasjonsrammeverket, som igjen bygger på det felles europeiske kvalifikasjonsrammeverket.³ Studentene skal i løpet av studiet ha fysisk opphold ved hver av institusjonene: første semester er de i Uppsala, andre semester i Joensuu og tredje semester i Tromsø. I fjerde semester skal studentene skrive masteroppgave og siden undervisningen i hovedsak da kan følges via nett, er det ikke påkrevet at studentene bor i noen av de tre institusjonsbyene. Uppsala University skal ha rollen som koordinator, herunder ha ansvar for å administrere studentopptaket i samråd med en opptakskomite bestående av representanter fra hver av de tre institusjonene. For ytterligere informasjon vises det til vedlagte søknad fra Det juridiske fakultet (*vedlegg 1*).

Igangsetting av studieprogrammet forutsetter positivt vedtak ved alle institusjonene. Uppsala Universitet og University of Eastern Finland har allerede vedtatt å opprette programmet.

Kort om gjeldende krav

Ved opprettelse av nye studieprogram ved UiT er det flere krav som må være innfridd og vurdert når universitetsdirektøren fremmer saken for styret. Kravene er fastsatt gjennom Kunnskapsdepartementets [studie kvalitetsforskrift](#) og NOKUTs [studietilsynsforskrift](#), og er særlig knyttet til:

1. Studieplanen, faglig bredde og nivå, og læringsutbyttebeskrivelser.
2. Studentrekruttering, relevans og behov for den aktuelle kompetansen.
3. Fagmiljøet, faglig programledelse og fagmiljøets dokumenterte resultater.

Universitetsdirektøren vurderer også finansielle forhold, og i hvilken grad programmet passer inn i UiTs profil og strategi.

I denne saken tilkommer et sett av særskilte krav som gjelder for studieprogram som skal tilbys som fellesgrad. Vurderingene i saksfremlegget blir derfor også mer omfattende. Når en fellesgrad skal tilbys i et samarbeid med utenlandske institusjoner skal den norske institusjonen alene

³ [European Qualification Framework](#)

oppfylle forskriftskravene for de delene av studieprogrammet som tilbys av den norske institusjonen. I tillegg må minimum 50 prosent av det totale fagmiljøet tilknyttet studiet være ansatte i hovedstilling ved én eller flere av institusjonene. Håndboken [Joint Degrees and the Nordic Countries – Legal and administrative obstacles](#) og de prinsipper og anbefalinger som der gis spesielt for kategorien Nordisk fellesgrad, er også lagt til grunn i universitetsdirektørens vurderinger.

I forkant av at saken nå legges frem for universitetsstyret har fakultetet og universitetsdirektøren samarbeidet tett i en grundig prosess hvor en hel rekke krav og forhold relatert til studieprogrammet, studieplanen, fagmiljøet og samarbeidsavtalen med partnerne, som ikke var gjort tilstrekkelig rede for i fakultetets opprinnelige søknad, nå er blitt gjennomgått, avklart og dokumentert. Dette fremgår av vedlagte dokumenter, og vil i hovedsak ikke drøftes nærmere (vedlegg 2).

Universitetsdirektørens vurderinger

Sammen med Uppsala Universitet og University of Eastern Finland kan UiT med dette omsøkte fellesgradsprogrammet etablere et studium som er kvalitativt bedre enn hva den enkelte institusjon alene har kapasitet til. Programmet vil bidra til internasjonalisering av høyere utdanning i Norden, og vil gi en vesentlig merverdi i form av å løfte både det faglig innholdet og fagmiljøene. Spisskompetanse fra hver av institusjonene koples sammen og vil bidra inn i et studieprogram som svarer på nye behov både innenfor og utenfor Norden. Etableringen betyr dessuten en utvidelse og videreutvikling av et allerede langvarig nordisk samarbeid om miljørett, et fagfelt som er i vekst. Fagmiljø som allerede har et godt og etablert samarbeid, anses som en viktig suksessfaktor for etablering av fellesgradsprogram. Programmet ivaretar både den nasjonale og internasjonale dimensjonen av rettsvitenskapen, har en tydelig arktisk profil og svarer meget godt på UiTs og Det juridiske fakultets studieportefølje og strategi, samt flere av punktene i UiTs utviklingsavtale med Kunnskapsdepartementet.⁴

Studieprogrammet fremstår som svært godt fundamentert og gjennomarbeidet. Det innebærer høy grad av studentmobilitet og legger til rette for et internasjonalt læringsmiljø hvor studenter fra ulike deler av verden kan dele sine perspektiver. Programmets relevans, både med henblikk på videre studier og for arbeid utenfor academia, er grundig gjort rede for. Konkrete ordninger for samhandling med profesjons- og arbeidsliv tilrettelegger dessuten for et kontinuerlig fokus på relevans og faglig oppdatering av programmet.

Som nevnt innledningsvis er en rekke forhold som universitetsdirektøren har pekt på allerede fulgt opp av fakultetet. I det følgende er en gjennomgang av øvrige forhold som universitetsdirektøren vurderer som sentrale.

Særskilte krav til etablering av fellesgrad: Krav om én integrert studieplan som gjennomføres og eies i fellesskap av partnerinstitusjonene, er oppfylt. En tydelig ansvarsfordeling er sikret gjennom et konsortium med et overordnet ansvar for programmet. Programmet har en tydelig faglig ledelse, med et definert ansvar for kvalitetssikring og -utvikling, og det foreligger tilfredsstillende rutiner for utvikling og kvalitetssikring av programmet som helhet.

Det faglige og det administrative samarbeidet er regulert gjennom avtale, som påkrevet. Avtalen er ikke helt ferdigstilt, men universitetsdirektøren har foretatt en grundig gjennomgang av

⁴<https://www.regjeringen.no/contentassets/549eeb4245384a018368ba98f0e225b2/tildelingsbrev-2018-uit.pdf>

foreliggende utkast og vurderer det slik at dette i hovedsak fyller særskilte bestemmelser for fellesgrader generelt og for nordiske fellesgrader spesielt. Universitetsdirektøren har gitt fakultetet anbefalinger og merknader om forhold som bør fastsettes eller presiseres tydeligere i avtalen (jf. vedlegg 2).

Særskilte krav til etablering av masterprogram: Universitetsdirektøren finner det godtgjort at Kunnskapsdepartementets krav om at masterprogrammet er definert, avgrenset og har tilstrekkelig faglig bredde, er innfridd. Det samme gjelder departementets krav om at masterprogram kun skal etableres innenfor allerede sterke fagmiljøer.

Studentrekruttering: Det er naturligvis vanskelig å si noe sikkert om hvorvidt det omsøkte programmet vil lykkes i å rekruttere opptil 25 studenter hvert år. En begrensende faktor er at UiT ikke kan rekruttere egne juss-studenter til fellesgradsprogrammet. Dette fordi rettsvitenskap ved UiT tilbys som en femårig *integrert* masterutdanning, noe som innebærer at det ikke er anledning å erstatte siste del av studieløpet med et toårig masterprogram.⁵ De to andre institusjonene har imidlertid bachelorutdanninger som kvalifiserer opptak til fellesgradsprogrammet. I fakultetets søknad fremholdes at studentrekrutteringsgrunnlaget er nøye vurdert - både med henblikk på forventet etterspørsel, og sett i sammenheng med lignende studier som allerede tilbys i Norden. Det vises til at et gjennomgående fokus på klima- og energirett sett i lys av klimaendringer, bærekraftig forvaltning av naturressurser og biologisk mangfold er helt særegent for dette programmet. Unikt er også programmets nordiske perspektiv, med fokus på rettssystem og mekanismer ansett som ledende i en global kontekst. Når det i tillegg skal utarbeides egne markedsførings- og rekrutteringsplaner, vurderer universitetsdirektøren det slik at det er lagt til rette for en tilfredsstillende studentrekruttering.

Partene ønsker ikke å sette noe minimum studenttall for oppstart av programmet, men er orientert om at det er mulig å ta forbehold om oppstart dersom dette gjøres samtidig som studiet lyses ut. Universitetsdirektøren har også gjort partene kjent med at utbetalingene fra Nordisk ministerråd skjer i henhold til studenttall. I tilfelle fellesgradsprogrammet skulle rekruttere svakere enn antatt, har fakultetet redegjort for at studentene likevel vil tilbys et tilfredsstillende læringsmiljø da UiTs emner i fellesgradsprogrammet også inngår i porteføljen til UiTs øvrige juss-studenter. For øvrig forutsetter universitetsdirektøren at fakultetet i samarbeid med partnerne har gjort grundige undersøkelser knyttet til gjeldende krav for oppholdstillatelser, visumbestemmelser, mulighetene for å få bolig m.v., slik at studentene som får opptak kan gjennomføre programmet på normert tid.

Opptak som gradsstudenter og tildeling av vitnemål: Studentene skal tas opp som *gradsstudenter* ved hver institusjon, og institusjonene skal i fellesskap tildele vitnemål for oppnådd mastergrad. Dette innebærer at hver institusjon må kunne dokumentere hele grunnlaget for tildeling av grad i henhold til kravene for hvert enkelt land, herunder bestemmelser om omfang og uttelling for lavere grads utdanning. Siden norske, svenske og finske bestemmelser er ulike i forhold til opptaksgrunnlaget til høyere utdanning for søkere fra visse land, er det nødvendig å legge til grunn bestemmelsene fra den institusjon som praktiserer de strengeste bestemmelsene når studenter gis opptak. Fakultetet har bekreftet at de vil påse at dette blir avtalefestet mellom partene slik at det ikke oppstår uklarheter, og slik at opptaket gjøres i henhold til dette.

⁵ Krav om tildelt bachelorgrad er et absolutt opptakskrav til fellesgradsprogrammet.

Arbeidsomfang: For den delen av programmet som skal tilbys av UiT er det lagt til grunn et forventet arbeidsomfang for studentene som er i henhold til gjeldende krav.⁶ Av dette er andelen tilrettelagt undervisning relativt lav, mens omfanget av selvstudium er tilsvarende høy. Universitetsdirektøren har fra et administrativt ståsted ikke forutsetning for å gi noen nærmere vurdering av dette, men har tillit til at faglige vurderinger er lagt til grunn slik at organiseringen av læringsaktivitetene er tilpasset studiets egenart og det læringsutbyttet som skal oppnås.

Læringsutbyttebeskrivelse: Universitetsdirektøren finner det godt gjort at læringsutbyttebeskrivelsene for de to emnene UiT har ansvar for, formulerer læringsutbytter på masternivå. Presis kommunikasjon og faglig argumentasjon, både skriftlig og muntlig, er viktige deler av læringsutbyttet i begge emner. Siden eksamen i begge emnene er skriftlig skoleeksamen, forutsetter universitetsdirektøren at prøving av muntlige ferdigheter ivaretas på annen måte.

Fagmiljøet: Fakultetet har dokumentert at det særskilte fellesgradskravet til hovedstillinger er oppfylt. Kravene til andeler førstestillings- og professorkompetanse er også ivaretatt. Det samme gjelder kravene knyttet til FoU, herunder kravet om dokumenterte resultater med en kvalitet og omfang som er tilfredsstillende for studiets innhold og nivå. Fagmiljøets aktive deltakelse i nasjonale og internasjonale samarbeid og nettverk som er relevante for studiet, samt hvordan dette vil komme studentene til gode, er også vel dokumentert.

Når det gjelder ivaretagelsen av krav til utdanningsfaglig kompetanse, har fakultetet redegjort for at hoveddelen av undervisning gis av fagpersoner med pedagogisk utdanning. Den øvrige undervisningen gis av fagpersoner uten formell pedagogisk utdanning, men med mange års undervisningserfaring. Kravet omfatter kompetanse til å utnytte digital teknologi for fremme læring, og fakultetet viser til at fagpersonene følger et pedagogisk utviklingsprogram hvor opplæring og bruk av digital teknologi inngår. Universitetsdirektøren vurderer det slik at kravet om utdanningsfaglig kompetanse er oppfylt.

Både Kunnskapsdepartementet og NOKUT stiller også krav om at fagmiljøet skal ha en størrelse som står i forhold til antall studenter og studiets egenart, er kompetansemessig stabilt over tid og har en sammensetning og bredde som dekker de fag og emner som inngår i studiet. Dette kravet er brutt ned i flere kvalitative og kvantitative delkrav.⁷ I fakultetets dokumentasjon fremgår det at sju fagpersoner skal bidra inn i programmet. Til sammen bidrar disse med 0,7 årsverk, de fleste med veldig små stillingsbrøker. Dette utfordrer flere av fagmiljøkravene. Universitetsdirektøren har ikke informasjon om hvor store stillingsbrøker fagpersonene fra de øvrige to institusjonene skal bidra med, men finner grunn til å peke på at det *kan* være utfordrende å sikre et helhetsperspektiv og kontinuitet i undervisningen når fagmiljøet tilknyttet et studieprogram består av mange undervisere med små stillingsbrøker.⁸ Universitetsdirektøren anbefaler at en særskilt vurdering av dette inngår i den videre oppfølgingen og kvalitetssikringen av studieprogrammet.

Av de sju fagpersonene er det en stipendiat og en postdoc som hver skal bidra med mindre enn 0,1 årsverk inn i studiet. Det er ikke anledning å medregne disse i vurderingen av kravoppnåelse, verken deres undervisnings- eller forskningsbidrag. Dette betyr at det totalt er 0,6 årsverk som skal bidra med undervisning, veiledning og FoU i den delen av studieprogrammet som UiT har

⁶ Det samlede arbeidsomfanget skal være 1500-1800 timer per år, fordelt på tilrettelagt undervisning, selvstudium, eksamensforberedelser m.v.

⁷ Jf. § 3-2 *Akkreditering av mastergradsstudier* i Forskrift om kvalitetssikring og kvalitetsutvikling i høyere utdanning og fagskoleutdanning (Kunnskapsdepartementet), og § 2-3 *Krav til fagmiljø* i Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (NOKUT).

⁸ [Krav til fagmiljø i mastergradsstudier: tilstrekkelig, tilpasset, aktivt \(NOKUT, 2014\)](#)

ansvar for. Selv om det er lagt opp til et stort innslag av selvstudium, har universitetsdirektøren vært i tvil om 0,6 årsverk vil være tilstrekkelig til undervisning og veiledning av opptil 25 masterstudenter. Fakultetet er blitt bedt om å vurdere dette særskilt, og universitetsdirektørens anbefaling i saken baserer seg på den faglige, didaktiske og pedagogiske vurderingen som konkluderer med at dimensjoneringen er forsvarlig.

De små stillingsbrøkene utfordrer NOKUTs krav om at fagmiljøet tilknyttet studieprogrammet skal være kompetansemessig stabilt over tid. Fagpersonene er imidlertid i all hovedsak fast ansatte i hovedstilling ved UiT som bidrar med betydelige stillingsandeler i den øvrige jusutdanningen ved universitetet. Dette gjør at fagmiljøet ikke bør vurderes som sårbart eller lite stabilt. Fagpersonene som er direkte tilknyttet fellesgradsprogrammet drar i tillegg veksler på et større jusfaglig fagmiljø hos samarbeidspartene.

Kostnader og finansiering: Kostnadene for studieprogram som tilbys som fellesgrad er ofte betydelig høyere enn for ordinære studieprogram. I samarbeidsavtalen er det fastsatt at hver institusjon er ansvarlig for å sikre at det er tilstrekkelig faglig- og administrativ kapasitet til å oppfylle avtalen innenfor den enkelte institusjon. Fakultetet har bekreftet at de selv, innenfor egen budsjettamme, vil dekke alle kostnader som eventuelt overskrider bevilgningen fra Nordisk ministerråd. Partene har ikke endelig avgjort ved hvilke(n) institusjon(er) studentene skal tilhøre i fjerde semester. Dette er av finansiell betydning både for studentene og institusjonene, og må fastsettes i god tid før studiet starter opp.

Når det gjelder *fordeling* av resultatmidler⁹ for fellesgrader er ikke dette regulert i noe regelverk, men er et område som det er ønskelig at Kunnskapsdepartementet gir nærmere avklaringer om - særlig på bakgrunn av at norske institusjoner ikke har anledning til å kreve skolepenger. I utkast til samarbeidsavtale er det lagt inn bestemmelser om fordeling av resultatmidler mellom partene. Universitetsdirektøren anbefaler at Det juridiske fakultetet vurderer dette nøye, herunder om den foreslåtte fordelingen er rimelig med henblikk på at UiT ikke har inntekter gjennom skolepenger slik de øvrige to partene har.

Studentenes kostnader for gjennomføring av studieprogrammet vil variere betydelig for ulike kategorier av studenter.¹⁰ Universitetsdirektøren har anbefalt at partene i fellesskap utarbeider og gjør tilgjengelig komplette kostnadsoversikter for ulike studentkategorier. Universitetsdirektøren har også merket seg at det i samarbeidsavtalen fremgår at partene skal bestrebe seg for å skaffe finansiering for studentenes reiseutgifter og losji. I den sammenheng er det naturlig å vise til at kostnadsnivået for studenter som kommer utenfra EU/EUS-området har vist seg å være en av de største enkeltstående utfordringene for nordiske fellesgradsprogram, og at dette også antas å begrense rekrutteringspotensialet.¹¹ Universitetsdirektøren anbefaler at partene vurderer å benytte deler av tildelingen fra Nordisk ministerråd til økonomiske støtteordninger for kategorier av studenter som vil påføres store kostnader med å kunne gjennomføre programmet. Særlig dersom det skulle vise seg at fellesgradsprogrammet ikke klarer å rekruttere studenter i henhold til målsettingene.

Videre oppfølging: Nyetablerte studieprogram må følges særlig nøye opp. Samordning for å hindre faglig overlapp, koordinering av pedagogiske tilnærminger, gode informasjons- og

⁹ Studiepoengmidler, kandidatmidler, m.v.

¹⁰ Her omfattes skolepenger, bolig, reisekostnader, forsikringer, semesteravgifter, visumkostnader, oppholdskostnader m.v. F.eks må studenter for å få oppholdstillatelse i Norge kunne dokumentere en årlig inntekt på ca. 116 000 kr.

¹¹ Joint Degrees and the Nordic Countries – Legal and administrative obstacles (side 84).

rådgivingstjenester overfor studentene, at alle partene har et eierforhold til programmet, og at samarbeidet mellom partene er velfungerende, har fakultetet selv trukket frem som viktige områder som skal følges opp. Bruken av mange undervisere med små stillingsbrøker, studentrekruttering, hvorvidt det lykkes å rekruttere studenter fra hele verden, opptakstall, andelen tilrettelagt undervisning, gjennomstrømming og -føring er øvrige forhold universitetsdirektøren ønsker skal ha et særlig fokus i den videre oppfølgingen av programmet.

Jørgen Fosslund
universitetsdirektør

Heidi Adolfsen
studiedirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur

Saksbehandler: seniorrådgiver Hege Skarsfjord, Avdeling for utdanning

Vedlegg:

1. Søknad fra Det juridiske fakultet
2. Krav og forhold allerede avklart og dokumentert av Det juridiske fakultet (oversikt)